

Зимові карнавальні традиції українців Сучавського повіту Румунії

Антоній Мойсей

УДК 398.332.4(498=161.2)

Antoniuy Moyses. Winter Carnival Traditions of the Ukrainians of Romanian Suceava District. In the present article interchange processes and reciprocal borrowings between Ukrainians and Romanians of Bukovina (first of all, in its southern part) are analyzed on the example of the winter carnival traditions (walking with Malanka, Herod, etc.) including caroling type walkings: caroling tradition, walking with the star, tradition of corn spilling, etc. Participants of the carnival customs are examined in particular, their functions and symbols, stages of performance, its separate elements. The article is based mostly on the materials of the field investigations performed by the author in 2006–2008 in 8 Ukrainian villages of Suchava district Romania.

Antoniuy Moyses. Tradiții carnavalice de iarnă la ucrainenii din județul Suceava România. În articol sunt analizate procesele de împrumut și schimb reciproc între ucrainenii și românii din Bucovina (părți de sud a Bucovinei istorice) în baza obiceiurilor dramatice de iarnă (Malanca, Irodul și a.), inclusiv obiceiurilor colindatului, semănatului, umblării cu steaua, plugușorul etc. În special este cercată componența participanților la obiceiurile dramatice, funcțiile lor, simbolica, etapele desfășurării. Articolul se bazează în special pe materialele etnografice de teren, realizate de către autor în anii 2006-2008 în 8 sate ucrainene din județul Suceava România.

Вивчення етнокультурних взаємозв'язків між народами – одне з важливих теоретичних і практичних завдань сучасної етнографічної науки. Тому неабиякий інтерес становить дослідження міжетнічних процесів, що відбуваються в умовах безпосередніх контактів у певній етноприкордонній зоні, до яких слід зарахувати й українсько-румунські етнокультурні взаємовідносини на території Буковини, що мають дуже давню й багату історію. Саме в таких зонах, розміщених на окраїнах національних територій, на думку багатьох учених, традиційно-побутова звичаєвість та усна поетична творчість зберігаються значно стійкіше, ніж у центральних областях.

Відомо, що на взаємозбагачення традиційних народних культур українського та східнороманського населення Буковини, на взаємопроникнення звичаїв, у тому числі календарної обрядовості, істотно впливали фактор дифузності етнічного прикордоння та мирне співіснування поліетнічної буковинської громади. Культурна взаємодоповнюваність у досліджуваному регіоні сприяла зростанню взаємної залежності етнічних груп і створенню сфери симбіотичного сумісництва.

У центрах концентрації представників національних меншин з розвиненим відчуттям етнічної самоідентифікації відбувається процес консервації психологічних та культурних особливостей, а в периферійних відділах означеного ядра – процес асиміляції. У низці наших попередніх статей [4; 5] було констатовано наявність на сучасному етапі в східнороманського населення Буковини таких дохристиянських ритуалів (або їх залишків), як «похорон засухи» («калоян»), «папаруда» та ін. Також було зафіксовано цілий комплекс зимових карнавальних традицій та обходів колядницького типу.

Проблема збереження етнокультурної спадщини українців Сучавського повіту вивчена значно менше.

Вектор досліджень української етнічної меншини південної частини Буковини було спрямовано переважно на аналіз кількості населення, стану освіти, громадського й політичного рухів та ін. У межах систематичних студій стану збереження традиційної культури слід згадати польові обстеження, проведені співробітниками кафедри слов'янських мов Бухарестського університету на чолі з І. Ребошапкою в чотирьох зонах проживання українців у Румунії: у Мараморошині, Банаті, Добруджі та на Буковині. Дослідження були пов'язані переважно з усною народною творчістю: баладами, історичними піснями, колядницькими та весільними мотивами тощо. Зібрані матеріали було опубліковано в цілій серії праць І. Ребошапки [6–9].

У запропонованій статті подаємо матеріали, отримані в ході польових обстежень, проведених у 2006–2008 роках в українських селах Сучавського повіту Румунії в рамках програми з обміну студентами між Чернівецьким та Сучавським університетами. Учасники етнографічних експедицій послуговувалися розробленою автором анкетною для збору інформації про календарну обрядовість. Польові дослідження було здійснено як у селах гірської зони, де населення ідентифікує себе переважно з гуцулами [с. Ульма, Нісіпіту (зона Радівці), Палтін, Молдовиця (зона Кимпулунг Молдавський)], так і в селах передгірської та степової частини Сучавського повіту [с. Негостина (зона Сірет), Велика Марицея, Дерменешти (зона Сучава), Кліг (зона Радівці)], мешканці яких під час переписів визнали себе українцями. У цій розвідці увагу зосереджено на зимових карнавальних традиціях українців Сучавського повіту, у тому числі обходах колядницького типу. Не залишилися поза увагою й дослідження взаємовпливів традиційної культури українців і румунів.

Експедиційні матеріали дозволили відтворити комплекс зимових карнавальних традицій українців Сучавського повіту, характерних для другої половини

XX – початку XXI ст.: ходіння з «Маланкою» (Велика Марицея, Дерменешти, Молдовиця, Негостина, Нісіпіту, Палтін, Ульма), «рядженими» («Mascații») (Кліт), «партіями» (Дерменешти, Кліт), з «козою» (Велика Марицея, Дерменешти, Кліт, Молдовиця, Негостина), з «ведмедем» (Велика Марицея, Дерменешти, Кліт, Молдовиця, Негостина, Нісіпіту), з «коником» (Дерменешти, Кліт), «Іродом» (Кліт, Молдовиця, Негостина, Нісіпіту, Ульма), з «вертепом» (Кліт, Молдовиця) [1; 2]. Також констатуємо високий рівень збереженості обходів колядницького типу. У всіх досліджених селах досі здійснюється обряд колядування напередодні Різдва. До того ж, крім маленьких дітей, учасниками дійства могли бути й дорослі, а також священники, співаки церковного хору. У с. Велика Марицея рядницька пісня у виконанні дорослих називалася «рядовою» колядою, у с. Ульма – «старою», у с. Нісіпіту – «церковною» колядою (ця категорія колядників зібрані гроші передавала на потреби церкви). У с. Нісіпіту виконавцями «церковної» коляди були газди, один з яких – «береза» – носив із собою хрест. У сс. Молдовиця та Нісіпіту гурт, що виконує «церковну» коляду та носить ікону, супроводжує священник. У с. Кліт колядують члени церковного хору. У с. Палтін нами було зафіксовано звичай колядування на Водохреща. Окрім колядування, в українців Сучавського повіту існують звичаї щедрування напередодні Нового року (Дерменешти, Молдовиця, Негостина, Нісіпіту, Палтін [1; 2], Келінешти-Єнаке [6, с. 252, 253]), ходіння із зіркою на Різдво (Молдовиця, Негостина, Нісіпіту, Палтін, Ульма), засівання на Новий рік (Дерменешти), «Соркова» (Дерменешти). У сс. Велика Марицея та Негостина старші парубки ходять до дівчат на Новий рік з музикантами [1; 2].

Звичай водити «Маланку» було виявлено в семи з восьми досліджених українських сіл. Однак слід зазначити, що це обрядове дійство не збереглося в автентичному вигляді. У ньому знаходимо багато запозичень від сусідів-румунів. Унаслідок трансформаційних процесів зафіксовано значну розмаїтість згаданих гуртів. Як і в інших місцевостях Буковини, тут «Маланку» також водять напередодні Нового року. Учасниками дійства є хлопці переважно п'ятнадцяти-шістнадцяти років. Керує гуртом старший парубок – «калфа» або «береза», який у деяких досліджених селах має дозвіл від поліції на проведення святкового дійства. Ватажок мав також інші назви: «капітан» (Молдовиця), «шеф» (Велика Марицея, Дерменешти). Кількість учасників гурту могла бути різною. Наприклад, у с. Молдовиця трапляються маленькі групи по п'ять-шість учасників, середні – по вісім-десять та великі – по десять-п'ятнадцять. Зафіксовано, що в одному населеному пункті могло бути від одного до кількох гуртів «Маланок». Так, у с. Молдовиця ходили маланкувати одночасно п'ять-шість груп. Як засвідчують інформатори, при зустрічі різні групи найчастіше розходилися мирно. Обходи починалися зазвичай від хати священника чи сільського голови (Молдовиця), іноді – з одного краю села (Кліт). Обходили переважно ті господи, де були дівчата на виданні. Траплялися випадки, коли учасники «Маланки»

могли завдати збитків газдам. Скажімо, у с. Дерменешти, якщо приймали «Маланку» до хати, її учасники клали дрова (колоди) на порозі, розливали воду на сходах. Учасників дійства зазвичай пригощали печивом, вином, горілкою. Сьогодні їм платять іноземною валютою (долари, євро). Як було зафіксовано, у деяких селах «Маланку» супроводжують музики: у с. Молдовиця – це акордеон, скрипка, у с. Велика Марицея – ще «бугай» і гарапник [1; 2]. Як засвідчують експедиційні матеріали, є населені пункти, де ця народна вистава збереглася краще. У с. Молдовиця зареєстровано випадки, коли маски для обрядодії виготовляли народні майстри або парубки, що брали участь у «Маланці». Тут маски виробляють з овечої шкіри, вовни, картону та інших матеріалів. Ритуальний одяг та маски передають від покоління до покоління [2.2].

Склад учасників може бути різним не лише в окремих селах, але навіть в одному населеному пункті. Окрім того, було зафіксовано численні запозичення символіки та елементів румунських народних вистав. Для ілюстрації сказаного пропонуємо розглянути склад учасників «Маланки»:

1) у с. Палтін до гурту входили: «циган», «циганка», «ведмідь», «наречений», «наречена», «дід», «баба», «австрійський поліціант» [2.1];

2) у с. Молдовиця в одному варіанті – «Ірод», «ведмідь», «баба»; у другому – «ведмідь», «коза», «циганка», «баба», музиканти; у третьому – «капітан», «жовніри», «баба», «дід», «відьми», «жандарми» [2.2];

3) у с. Кліт – (гурт також називався «ряджені») – «береза», «діди», «ведмідь», «молодий» і «молода», «коза» [2.3];

4) у с. Дерменешти – «Маланка», «калфа», «княгиня», «князь», «піп», «коза», «вінчальні батьки»; другий варіант – «шеф», «циган», «циганка з немовлям», «коник», «коза», «ведмідь», «дід» і «баба», «священик»; третій – «молодий», «молода», «циган», «баба», «чорт», «коники», «дід»;

5) у с. Велика Марицея – «ведмідь», «цигани», «жовніри», «лікарі», «князь», «княгиня»;

6) у с. Негостина – «коза», «лікар», «поліція», «циган» (дійство розігрувалося на сцені) [1].

Наведені відомості дають можливість проаналізувати деякі аспекти взаємозапозичень між румунами й українцями, зокрема в українській «Маланці» й румунському «Весілі», про що свідчать такі персонажі, як «наречений», «наречена», «вінчальні батьки», залучені до «Маланки» у сс. Палтін, Кліт, Дерменешти [1; 2.1; 2.3]. Слід вказати на наявність подібного явища і в румуномовних селах Чернівецької області, де під загальною назвою «Маланка» розігруються суто румунські народні вистави. Винятком є два села: Динівці Новоселицького району та Волока Глибочького району. Кишинівський дослідник Ю. Філіп, який проводив польові дослідження в румуномовних селах Чернівецької області, зазначив, що костюми головних персонажів «Маланки» і «Меленкою» в с. Волока подібні до одягу наречених з весільного традиційного ритуалу, що здійснюється в цьому селі [11, с. 272, 273]. Отже, персонажі в цих

випадках переодягнені та поводяться як наречені, відрізняючись у своїй грі від українських варіантів «Маланки». Це засвідчує також І. Ребошак, який помітив, що румунська обрядова гра з нагоди Нового року (наприклад, «Весілля») зазнала впливу української драматичної гри «Маланка» (про що можна зробити висновок, звернувши увагу на хустки, рушники тощо), а не виникла під впливом української колядки [6, с. 26, 27].

Як вказують джерела, в українських селах під загальною назвою «Маланка» було об'єднано переважно різні народні вистави, фактично виявлено злиття в єдине ціле антропоморфних та зооморфних персонажів. Про це свідчить, на нашу думку, існування в складі «Маланки» такого розповсюдженого в румунів персонажа новорічних народних вистав, як «ведмідь» (Велика Марицея, Дерменешти, Кліт, Молдовиця, Негостина, Палтін) [1; 2]. Навіть більше, у с. Молдовиця з «ведмедем» ходили в той самий час, що й з «Маланкою», у с. Нісіпіту з «ведмедем» ходили цигани. У с. Молдовиця пам'ятають, що в давнину костюм «ведмедя» робили із соломи, сьогодні ж учасник дійства, що виконує цю роль, одягає кожух навиворіт. У с. Дерменешти до складу «Маланки» входив ще один персонаж, властивий народним виставам румунів і молдаван, – «коник». Обряд ходіння з «коником» було зафіксовано і як такий, що проводився окремо (Кліт) [1; 2.3]. У цьому контексті потрібно зазначити, що ходіння з «ведмедем» та «коником» є найрозповсюдженішою народною обрядовою дією як у румунів і молдаван Буковини, так і на всій території проживання східних романців. У деяких румуномовних селах Буковини виявлено подібний факт уведення персонажів «ведмедя» та «коника» до гурту ряджених («Ряджени», «Маланка» та ін.).

До складу «Маланки» входили також персонажі інших народних вистав («коза», «Ірод»), а також ті, що представляють різні історичні часи («князь», «княгиня», «австрійський поліціант», «жовніри», «жандарми»), етнічні групи («цигани»), носії езотеричних знань, нечиста сила («відьма», «чорт» тощо), церковні персонажі («священник») та ін. Таким чином, під «Маланкою» в українців Сучавського повіту слід розуміти обрядове дійство із залученням різних українських і румунських персонажів, у якому використано елементи народних вистав. Водночас доводиться констатувати остаточний занепад ритуалу в деяких досліджених селах. Наприклад, у с. Кліт остання згадка про «Ряджених» («Маланку») припадає на 60–70-ті роки ХХ ст. [2.3]. Сьогодні, за свідченнями респондентів, у населеному пункті ритуал уже не здійснюється, натомість вистава під цією назвою відбувається в сусідніх румунських селах. Приблизно в 1970-х роках зникла «Маланка» і в сс. Негостина та Нісіпіту. Зараз її можна побачити лише на сцені. Водночас існують села, де вона добре збереглася, а саме: у сс. Молдовиця та Дерменешти [1; 2.2]. Тут молодь організовує декілька груп, деякі з них формує сільська рада в рамках конкурсу, пов'язаного з традиційними зимовими святами.

Також було зафіксовано в українців Сучавського повіту випадки виконання тексту «Маланки» румунською мовою [2.2; 6, с. 254]. Це явище простежується

на тлі поширеного в українських селах румуно-українського білінгвізму. Синтезатором міжетнічного спілкування є румунська мова. Так, у с. Молдовиця було зафіксовано вислів «він кондучить групи» (керує) про старшого парубка в «Маланці» – «капітана» (Велика Марицея) [1; 2.2]. Подібний білінгвізм притаманний і для текстів новорічних і різдвяних народних вистав та колядницьких обходів. У більшості українських сіл учасники експедиційних досліджень зареєстрували багато випадків, коли респонденти погано розуміли українську і спілкувалися, використовуючи обидві мови.

У більшості румуномовних сіл Буковини, румунське населення яких перейняло від сусідів-українців термін «Маланка» як назву гурту ряджених, під цією назвою проводилися суто румунські вистави «Ведмідь», «Банда луй Жоян», «Коник» та інші, куди було включено таких персонажів: «наречений», «наречена», «вінчальні батьки» та ін. Здебільшого такі утворення, крім назви «Маланка», мали й інші – «банди», «компанії», «ряджени»; подекуди гурти називалися так само, як і найпоширеніші у цій місцевості народні вистави: «Турка», «Коза» та ін. Що ж до терміна «Маланка», то він був поширений лише на півночі історичної Молдови – у Сучавському й частково Ботошанському повітах Румунії. Термін не є характерним для інших регіонів цієї країни.

Трансформаційні зрушення на тлі широкого процесу взаємозапозичення відбулися також і в ритуалі ходіння з «козою». Зафіксовано, що цей обряд міг бути проведений або як окрема народна вистава у виконанні дітей (Велика Марицея), або як моновистава, або ж на зразок «Маланки» (Дерменешти, Молдовиця, Негостина) чи «Ряджених» (Кліт). У с. Дерменешти зареєстровано виконання тексту «кози» румунською мовою: «Asta-i capra de la munte / Cu steluțe albe-n frunte / Ța, ța, ța, căpriță ța / Asta-i capra din Buzău / Care mi-a adus-o unchiul meu» («Це коза з гір / З білими зірненьками на лобі / Ца, ца, ца, козенька, ца / Ця коза з Бузеу / що мені приніс дядько») (респондент: Пергінський Василь Миколайович, 1939 р. н.; переклад автора статі) [1].

Серед різдвяних карнавальних традицій найбільшого поширення в українців Сучавського повіту набуло ходіння з «Іродом». Окрім уже згаданого випадку уведення персонажів «Ірода» до «Маланки» в с. Молдовиця, експедиційні матеріали засвідчують побутування цього обряду як окремого ритуального дійства в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. у деяких українських селах (Кліт, Молдовиця, Негостина, Нісіпіту, Ульма) [1; 2]. Персонажі народної вистави є ідентичними до тих, що існують в інших українських і румунських селах Буковини: «цар Ірод», три «маги» («королі»), «офіцери», «солдати» та ін. У с. Ульма учасники цього дійства обходили господи разом з музикантами.

Для дослідження стану збереження національних традицій важливим є вивчення процесу запозичень від румунів різдвяно-новорічних карнавальних традицій та обходів колядницького типу. Окрім вищезазначених запозичень, серед карнавальних обрядів було зафіксо-

вано імітацію румунської народної вистави «Бунгерій» (Палтін) [2.1]. Зауважимо, що ця народна вистава належить до унікальних буковинських обрядодій – вона зафіксована у Вамі та Кимпулунзі Молдавському [12, с. 71]. Її назва походить від румунського слова «бумб» – «гудзик» (ідеться про гудзики австрійської військової уніформи). Отже, це народна вистава, яка виникла порівняно недавно (приблизно на межі XIX–XX ст.) та збереглася до наших днів. Її персонажі одягали вбрання, що нагадувало військову уніформу, і виконували танець «*bumbgereasca*».

У с. Велика Марицея молодь грала румунську народну (гайдуцьку) виставу «Чаталуй Бужор» румунською мовою [1]. Аналогічні випадки адаптації румунської (молдавської) п'єси «Чаталуй Бужор» до національної фольклорної традиції українців було зафіксовано в сс. Медвежа та Зелена Бричанського району Республіки Молдова та в с. Подвір'ївка Кельменецького району Чернівецької області проф. Г. Бостаном під час експедиційних досліджень [3, с. 46, 47].

У с. Кліт було підтверджено факт існування ще в 70-х роках XX ст. новорічної вистави, що називалася по-різному: «Ряджені», «Маланка», «Партія» [2.3]. Як уже зазначалося, гурт об'єднував різних персонажів та використовував елементи народних вистав, що характерні як для українців, так і для румунів Буковини. У с. Дерменешти також практикували новорічний обхід: «партія» або «діди» [«іти (ходити) в діди»] [6, с. 27]. Подібне етнографічне явище було нами зафіксоване під час польових досліджень, проведених у 2008 році в румунському селі Пожорита Сучавського повіту, де до складу новорічних гуртів, що називаються «ряджені», «партія» («*partia*») або «Маланка», входять такі персонажі в масках: три «кози», «ведмідь», «чабан», «ветафул» (керує дійством), а також ряджені («циган», «циганка», «дід», «баба», «наречений», «наречена», «жандарм»). Учасники карнавального дійства щедрують під вікнами, потім розігрують дійство в хаті, виконують танець «кози», потім «цигана» з «ведмедем» (респонденти: Чернеуцану Віоріка Георгіївна, 1938 р. н.; Кодряну Домініка Філаретівна, 1946 р. н.). Таким чином, спостерігаємо поєднання назв двох народних вистав – української «Маланки» та румунської «Ряджені».

Учасники експедицій зафіксували запозичення в обходах колядницького типу. Так, у сс. Палтін, Кліт, Велика Марицея [1; 2.1; 2.3] та Деніла [6, с. 248] було зареєстровано виконання колядок як українською, так і румунською мовами. За свідченнями респондентів, у с. Кліт румуни співають колядки румунською мовою, українці – українською. Деякі відмінності виявлено в сс. Молдовиця та Дерменешти. Так, у с. Молдовиця, «на Різдво колядують по-руськи, на Новий рік – по-румунськи»; у с. Дерменешти різдвяні колядки співають українською мовою, новорічні щедрівки виконують і українською, і румунською. Окрім того, зафіксовано, що в деяких українських селах мешканці перейняли від сусідів-румунців новорічну пісню з обряду обходу з плугом «Плугушорул» (Велика Марицея, Негостина, Нісіпіту,

Палтін, Келінешти-Єнаке) [1; 2.1; 6, с. 252, 253; 10, с. 61, 62]. Певні особливості виявлено в сс. Негостина та Дерменешти, де відбувалися так звані «гейкання» – новорічні пісні під час обходу з плугом, інакше кажучи, український переклад румунського «плугушорула» [1; 6, с. 244, 245]. За твердженням І. Ребошапки, запозичення українцями румунської новорічної пісні є одним з кращих доказів україно-румунських взаємовпливів [6, с. 27]. Подібні запозичення існують у східнороманського населення Чернівецької області. Так, у деяких румунських селах мешканці перейняли не лише назву карнавального дійства, але й ритуальний текст «Маланки». Це явище є найбільш характерним для населених пунктів зі змішаним населенням.

Запозичення відбулося й у деяких інших обрядодіях українців Сучавського повіту. Так, у с. Дерменешти дитячий гурт під час обходу із «зіркою» виконував ритуальний текст румунською мовою [1]. У с. Палтін цей обряд зазнав остаточного занепаду. Сюди приходять колядувати цигани із сусіднього села Ватра Молдовицей [2.1]. Мешканці с. Дерменешти запозичили від сусідів ходіння із «Сорковою» – обряд, поширений у східних романців, під час якого діти йшли від хати до хати з гілкою фруктового дерева, якою торкалися плеча господарів і співали: «*Șorcova veselă / Să trăiți să înfloriți / Ca merii, sa perii / În mijlocul verii*» («Соркова весела / Живіть, процвітайте / Як яблуни, як груші / Посередині літа») (переклад автора статті) [1].

Таким чином, серед українського населення Сучавського повіту на основі зібраного матеріалу, присвяченого карнавальній обрядовості, можемо констатувати, що зимові карнавальні звичаї та обряди зазнали істотного впливу та трансформацій. Було зафіксовано багато запозичених елементів з румунських народних вистав (ходіння з «ведмедем», «коником», «Бунгерій», «Чаталуй Бужор» та ін.), а також долучення до молодіжних гуртів персонажів румунських народних драм. Так, якщо вести мову про «Маланку», то однойменний персонаж у складі гурту трапився лише в одному з восьми досліджених сіл. Натомість виявлено запозичення таких персонажів, як «наречений», «наречена», «вінчальні батьки», «коник» та ін. Зафіксовано також поєднання української «Маланки» і румунського «Весілля», про що свідчать персонажі, включені до «Маланки». У деяких селах ритуал вже не здійснюється; зареєстровано випадок виконання тексту «Маланки» румунською мовою, що теж свідчить про занепад цієї обрядодії. Натомість широко розповсюджений в українців ритуал ходіння з «вертепом» було зафіксовано лише у двох з восьми досліджених сіл Сучавського повіту. Така тенденція простежується й щодо обходів колядницького типу, хоча стан їх збереження дещо кращий. Колядки виконуються як українською мовою, так і румунською. Зареєстровано запозичення румунського новорічного «Плугушорула» (так звані «гейкання»), ритуалу «Соркова», ритуального тексту ходіння з «зіркою».

Отже, будучи відірваним від основного українського масиву, у ході свого етнічного розвитку, якому при-

таманна тісна взаємодія з румунською культурою, українське населення Сучавського повіту сформувало своєрідну традиційно-побутову культуру, що здебільшого характеризується спільністю рис звичаєвої обрядовості із обрядовістю сусідів румунів або є проміжним етапом між українською та румунською культура-

ми. Як було зазначено вище, існують зони збереження національних традицій, зокрема центр етнічного українського масиву в Сучавському повіті (населення якого ідентифікує себе з гуцулами), де простежується процес акультурації, що не обов'язково має зумовлювати асиміляцію.

Література

1. Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (далі – МЕЕ ЧНУ), зібрані членами студентського наукового гуртка «Етнос» в українських селах Дерменешти, Велика Марицея, Негостина, Нісіпіту, Ульма (Лем) Сучавського повіту Румунії в 2006–2007 роках, зберігаються в етнографічному музеї факультету історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ.
2. МЕЕ ЧНУ, зібрані членами студентського наукового гуртка «Етнос» в українських селах Сучавського повіту Румунії в 2008 році: 2.1. – с. Палтін (від Чернеуцяну Віоріки Георгіївни, 1938 р. н.); 2.2. – с. Молдовіца (від Ністор Лідії Траянівни, 1958 р. н.; Репчук Марії, 1938 р. н.; Белюк Анни Семіонівни, 1922 р. н.; Стругаре Анни Семківни, 1931 р. н.; Пріндії Михайла Михайловича, 1962 р. н.; Ясиновської Сільвії, 1955 р. н.; Сіменюка Стефана Івановича, 1933 р. н.; Кіляка Андріана, 1946 р. н.; Кіляк Марії, 1946 р. н.; Гончарюка Олександра Миколайовича, 1960 р. н.; Матіасевича Крізонта, 1950 р. н.; Здоби Миколи Івановича, 1940 р. н.); 2.3. – с. Кліт (від Нікорюк Лівії, 1952 р. н.; Гуреску Польфіри, 1942 р. н.; Тарниче Марії Михайлівни, 1943 р. н.; Кучерки Ліє Миколайовича, 1934 р. н.; Шкробак Марії Ілієвни, 1948 р. н.; Тарнічера Мігая Тодоровича, 1935 р. н.; Гуриську Міхаліни Михайлівни, 1935 р. н.; Ністор Євгенії Георгіївни, 1947 р. н.).
3. *Бостан Г.* Типологическое соотношение и взаимосвязи молдавского, русского и украинского фольклора. – К. : Наука, 1985. – 145 с.
4. *Мойсей А. А.* Магія і мантика у народному календарі східнороманського населення Буковини. – Чернівці : ТОВ «Друк Арт», 2008. – 320 с. : іл. 16.
5. *Мойсей А. А.* Проблеми етнокультурної ідентичності української меншини Сучавського повіту Румунії // Народна творчість та етнографія. – 2008. – № 1. – С. 113–120.
6. *Ребошанка І.* Ой у саду-винограду. Збірка світських величальних пісень. – Бухарест : Критеріон, 1971. – 287 с.
7. *Ребошанка І.* Відгомон віків. Збірка народних балад, історичних пісень та пісень-хронік. – Бухарест : Критеріон, 1974. – 366 с.
8. *Ребошанка І.* Народження символів. Аспекти взаємодії обряду та обрядової поезії. – Бухарест : Критеріон, 1975. – 252 с.
9. *Ребошанка І.* Вінок року. Українська обрядова поезія в Румунії. – Бухарест : Мустанг, 2002. – 368 с.
10. *Cossaris V. N.* Dărmănești. Mărturii ale trecutului. – Suceava, 1993. – 80 p.
11. *Creația populară (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina).* – Chișinău : Știința, 1991. – P. 256–295.
12. *Noul Atlas lingvistic al României. Moldova și Bucovina. Date despre localități și informatori / Alcăt. de V. Arvinte, S. Dumitrăcel, I. Florea, I. Nuță, A. Turculeț.* – București : Editura Academiei Republicii Socialiste Române, 1987. – 420 p.